

มาตรฐานวิชาชีพ

นำเสนอเมื่อ : 4 พ.ย. 2552

มาตรฐานวิชาชีพ

รองศาสตราจารย์ ดร.เมธี ปิณฑนาหนา^๑
สภานุกรมวิชาชีพครู
เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ พรรษา หน้า ๓๑๑-๓๑๖^๒

ความหมายของคำ

ทวิวิชาชีพหนึ่งต้องมีมาตรฐานของวิชาชีพนั้น เพื่อวัด หรือประมาณค่าผู้ปฏิบัติการวิชาชีพ ตามมาตรฐานด้านความรู้ ทักษะ และประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งมาตรฐานด้านความรู้ก็คือ มาตรฐานด้านประสบการณ์และทักษะวิชาชีพก็ตาม จะต้องถูกกำหนดขึ้นโดยองค์กร หรือสมาคมวิชาชีพของคณะวิชาชีพ ดังตัวอย่าง เช่นอาชีพด้านกฎหมายก็มีสภาทนายความ อาชีพด้านสถาปัตยกรรมก็มีสภาสถาปนิกสมาคมวิชาชีพทางด้านการศึกษาที่มีแพทยสภา อาชีพด้านกายภาพบำบัดก็มีสมาคมกายภาพบำบัดวิชาชีพด้านการศึกษาซึ่งก็คือครู เป็นผู้นำกำหนดมาตรฐานวิชาชีพของตนตามความรู้ ประสบการณ์ การศึกษาของตน การที่องค์กรด้านวิชาชีพต่างๆ ได้กำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพของตน ถือเป็นภาระหน้าที่ที่ความรับผิดชอบในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวิชาชีพของตนให้มีมาตรฐานสูงสุด โดยให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบการ ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้เห็นความสำคัญของอาชีพนั้นๆ และเพื่อใหการอาชีพนั้นๆ สามารถอยู่ได้ด้วยความมั่นคง เป็นที่ยอมรับกันโดยและได้รับการยกย่อง

สำหรับวิชาชีพทางการศึกษานั้น คำว่า มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาเป็นทั้งการสั่ง การพัฒนา รวมทั้งการเสริมในยุคสมัยคุณภาพ ผู้ศึกษา ทั้งเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของชุมชน สังคม และประเทศ หากมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาไม่มีมาตรฐาน หรือมาตรฐานต่ำ ก็ย่อมเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพ ระบบการศึกษาจะสูงหรือต่ำมาประชาชนไม่มีความภาคภูมิใจที่มีชีวิตที่ก้าวหน้าและเป็นสุขโดยยากลำบาก ในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา จะสมาคมวิชาชีพด้านการศึกษาและเรื่องมาตรฐานการศึกษาของครู และของผู้บริหารที่เรียกว่า "Professional Standard Boards" (JKY Education Professional Standards Board Website: available at:file:///G:\Prostan\JOhm) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษานั้นมีความสำคัญ นอกจากรนทั้งนี้คณะกรรมการวิชาชีพทางการศึกษาในแต่ละเขต แต่ละท้องที่ และแต่ละรัฐ เพื่อความพยายามให้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้ปฏิบัติตามที่ให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของวิชาชีพ เป็นต้น มาตรฐานวิชาชีพการศึกษาของประเทศไทย ก็ได้ออกกฎหมายขึ้นโดยคุรุสภา ซึ่งการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพด้านศึกษาคือความรับผิดชอบของวิชาชีพ และใช้ประโยชน์ผลการวิจัย การศึกษาเอกสารการประชุมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และอื่นๆ เพื่อประมวลข้อมูลมากำหนดเป็น "มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา" เช่นนี้เป็นต้น

ความหมายของคำ

มาตรฐานวิชาชีพ หมายถึง จุดมุ่งหมายหลักที่จะสร้างแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในวิชาชีพของผู้ปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิบัติที่อาชีพมีคุณภาพสูงสุด (CIPD-Professional Standard, available at: file:///G:\ProStand11.htm) โดยความหมายดังกล่าว วิชาชีพใดๆ ย่อมให้บริการแก่สาธารณชน หรือองค์การอื่นๆ โดยต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญเฉพาะ โดยมีมาตรฐานในการประกอบอาชีพที่ประกอบวิชาชีพจะต้องได้รับการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างเพียงพอก่อนที่จะประกอบอาชีพ

วิชาชีพที่มีมาตรฐาน จึงได้รับการยกย่องให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงเพราะประกอบวิชาชีพ นอกจากต้องมีความรู้และทักษะในวิชาชีพแล้วยังต้องมีคุณธรรม มีจิตวิญญาณ และระเบียบของปฏิบัติการและสาธารณชน โดยผู้ประกอบวิชาชีพต้องประกอบวิชาชีพด้วยวิธีการแก้ปัญหา ได้รับการยอมรับมาอย่างยาวนานเพียงพอ มีอิสระในการใช้ชีวิตตามมาตรฐานวิชาชีพ และมีจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งต้องมีส่วนในวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพที่เป็นแหล่งกลางในการแสวงสรรค์และจริงใจวิชาชีพด้วย

สำหรับความหมายของคำว่า มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา มีความหมายที่เป็นอาชีพรื่นสูงเช่นเดียวกับอาชีพรื่นสูงอื่นๆ เช่น แพทย์ วิศวกร สถาปนิก ทนายความ ขบพาล เป็นต้น แต่มีความต่างที่สำคัญกับมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ ทั้งประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามที่ดีตาม เพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในแก่ผู้รับบริการวิชาชีพได้ว่าเป็นบริการที่มีคุณภาพ และตอบสังคมได้คำว่า การที่กฎหมายให้ความสำคัญกับวิชาชีพทางการศึกษา และกำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุมโดยต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพนั้น เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ ต้องมีความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๔๙^๓ ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาไว้ ๑ ด้าน คือ (มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา :สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ๒๕๔๕: ๔) เช่น มาตรฐานวิชาชีพครูมีความหมายครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ คือ

๑.มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู มาตรฐานอื่นนี้ ประกอบด้วย มาตรฐาน ๒ ส่วน ได้แก่

มาตรฐานความรู้ หมายถึง ข้อกำหนดให้ประกอบวิชาชีพครู มีคุณวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิต่อสูงการรับรอง โดยต้องมีระดับความรู้และสมรรถนะตามมาตรฐานในเรื่องต่อไปนี้

- ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
- การพัฒนาหลักสูตร
- การจัดกาเรียนรู
- จิตวิทยาสำหรับครู
- การวัดและประเมินผลการศึกษา
- การบริหารจัดการในห้องเรียน
- การบริหารการศึกษา
- นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
- ความเป็นครู

มาตรฐานระบบงานวิชาชีพ ประกอบวิชาชีพครูจะต้องผ่านการฝึกทักษะและสมรรถนะของวิชาชีพครูใ้คุณในการปฏิบัติการสอน รวมทั้งทักษะและสมรรถนะด้านการสอนสาขาวิชาเฉพาะ ในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลายาวไม่น้อยกว่า ๑ ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังนี้

- การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน
- การฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

๒. มาตรฐานการปฏิบัติงาน มีความหมายครอบคลุมมาตรฐานย่อยๆ ของการปฏิบัติงาน ๑๒ ประการด้วยกัน คือ

- ปฏิบัติตามกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
- ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน
- มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
- พัฒนาแผนการสอนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน
- พัฒนาการเรียนการสอนให้ประสิทธิผลอยู่เสมอ
- จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยเน้นผู้เรียนที่เกิดแก่ผู้เรียน
- รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยอย่างมีระบบ
- ปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างที่ดีกับผู้เรียน
- ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
- ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์
- แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- สร้างโอกาสให้ผู้อื่นได้เรียนในทุกสถานการณ์

๓. มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความประพฤติของผู้ปฏิบัติวิชาชีพ จะต้องประพฤติปฏิบัติตนจรรยาบรรณของมาตรฐานวิชาชีพครู ๔ ประการดังต่อไปนี้

- จรรยาบรรณของตนเอง
- จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ
- จรรยาบรรณต่อผู้บริหาร
- จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
- จรรยาบรรณต่อสังคม

พื้นฐานและแนวคิด

โดยพื้นฐานและแนวความคิดความเชื่อของการมีมาตรฐานวิชาชีพ มิใช่มีไว้เพื่่อมุ่งในการควบคุมหรือกำกับผู้ประกอบวิชาชีพเท่านั้น หากแต่ยังมีพื้นฐานของความคิดความเชื่ออีกบางประการคือ

-เป็นมาตรฐานของการให้ความสัมพันธ์และช่วยเหลือผู้ประกอบวิชาชีพเพื่อสามารถพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพเป็นทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่มบุคคล

- เป็นมาตรฐานที่ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพสามารถเลื่อนตำแหน่งวิชาชีพ เพิ่มคุณค่า คุณภาพ คุณสมบัติ

รวมทั้งทักษะและเจตคติในการประกอบวิชาชีพ

- เป็นมาตรฐานที่จะเพิ่มมาตรฐานในระดับวิชาชีพที่ก้าวอยู่ในด้านความรู้ความเข้าใจ

และสมรรถนะของบุคคลให้มีความเป็นมืออาชีพในวิชาชีพยิ่งขึ้น เป็นต้น

มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษานั้น

นอกจากเป็นมาตรฐานวิชาชีพที่ต่องประกอบวิชาชีพเพื่อบริการต่อสาธารณชนตามบริบทของวิชาชีพชั้นสูงทั่วไปแล้ว

ยังต้องมีการปฏิบัติตามวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสำคัญต่อสังคมและความเจริญของประเทศที่สำคัญด้วยคือ (มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา :

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ๒๕๔๕: ๑)

- สร้างพลเมืองดีของประเทศ ไม่ให้การศึกษายิ่งพื้นฐานที่ประเทศต้องการ
- พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้สนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
- สืบต่อวัฒนธรรมและประเพณีอันดีมาของชาติ จากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง เพื่อรักษาความเป็นชาติไว้ให้มั่นคงและยาวนาน

๔) การนำไปประยุกต์ใช้

เพื่อให้มีการพัฒนาครูวิชาชีพ เพื่อลดความสำคัญของวิชาชีพ

ทางการวิชาชีพจึงมีผลต่อการใช้และปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพในรูปแบบและวิธีการที่ต่างๆ กัน ขึ้นกับแต่ละสถาบัน องค์กร สมาคม

หรือสภาวิชาชีพต่างๆ ตัวอย่างเช่นที่ (The Royal College of Anaesthetists, available at:mhtml: /G/ProStand12.mht)

โดยที่มาตรฐานวิชาชีพของคณะ ในกาบริการที่ใหญ่ขึ้นและสังคมที่ดีขึ้น ทั้งในระดับการบริหารภายในและภายนอกสถาบัน

ภาควิชาและหน่วยงานต่างๆ เช่น การสร้างหน่วยงานเป็นลักษณะคลินิคที่ให้บริการที่หลากหลาย

มีการตั้งหน่วยงานให้ปรึกษาสาขาวิชาจาก หน่วยงานทั่วประเทศ เพื่อให้บริการเชิงรุกกว่าเป็นที่ปรึกษา

ซึ่งสำคัญจะเน้นคุณภาพได้ประเมินเป็นสถาบันที่ได้รับการยกย่องเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖ จึงกล่าวได้ว่าภาพประกอบในมาตรฐานวิชาชีพ

ย่อมขึ้นกับความต้องการวิชาชีพ ความตายของขอบเขตการเ้ามาตรฐานด้วย

สำหรับการมีมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาขึ้นอยู่กับความต่างกันแห่งที่กล่าวข้างบนนี้เช่นกัน นอกนั้น ยังต้องขึ้นกับแนวความคิดความเชื่อของการกำหนดและการใช้มาตรฐานวิชาชีพที่มีความคงระดับการศึกษา เช่น ระดับอนุบาลศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษาเป็นต้น อย่างไรก็ตามที่ศึกษาความเกี่ยวของกับครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคคลอื่นทางการศึกษาทั่วประเทศ ก็ได้มีการดำเนินการหรือปฏิบัติการตามมาตรฐานการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งกฎกระทรวงกำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุม ที่ต้องไม่ประกอบวิชาชีพโดยจับแทนของจำกัดและเงื่อนไขของคุรุสภา ดังนี้ (มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ๒๕๔๕ : ๓)

- ต้องได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ โดยยื่นขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด ผู้ไม่ได้รับอนุญาต

หรือสถานศึกษาที่ยังไม่ได้รับใบอนุญาตเขาประกอบวิชาชีพควบคุมในสถานศึกษา จะได้รับโทษตามกฎหมาย

ต้องประพฤติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำรงไว้ซึ่งความรู้ความสามารถ

และความซื่อสัตย์สุจริตระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ

บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการประพฤติผิดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ มีสิทธิกล่าวหา กรรมการคุรุสภา

กรรมการมาตรฐานวิชาชีพ และบุคคลอื่นมีสิทธิกล่าวโทษผู้ประกอบวิชาชีพที่ประพฤติผิดจรรยาบรรณได้

- เมื่อมีสภาทนายทนายทนายทนาย คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพอาจวินิจฉัยชี้ขาดโทษยกกล่าวหา/กล่าวโทษ ตักเตือน ภาคทัณฑ์

พักไปใบอนุญาต หรือพักถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ และผูกพันไปหรือพักถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้

และผูกพันไปหรือพักถอนใบอนุญาตไม่สามารถประกอบวิชาชีพต่อไปได้